

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2015

1

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Agnieszka Gołąb,
Radosław Nowaczewski, Elżbieta Szczepanowska,
Arkadiusz Turczyn, Magdalena Wróbel,
Stanisław J. Zabłocki, Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03, faks 22 535 81 35
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2014 r., I ACz 601/14, zagadnienia prawnego:

„I. Czy po zakończeniu postępowania upadłościowego spółki akcyjnej i wykreśleniu jej z rejestru byli akcjonariusze tej spółki są uprawnieni do dochodzenia przypadających im należności z majątku, który ujawniony został po wykreśleniu spółki z rejestru, a jeżeli tak, to w jakim powinno nastąpić to trybie?

II. w przypadku odpowiedzi negatywnej na pytanie I,

czy w sytuacji, o jakiej mowa w tym pytaniu, konieczne jest podjęcie czynności zmierzających do przywrócenia wpisu w rejestrze w celu dokonania likwidacji poza postępowaniem upadłościowym, (które zostało już zakończone)?”

podjął uchwałę:

W razie ujawnienia po wykreśleniu spółki akcyjnej z rejestru przedsiębiorców majątku spółki nieobjętego likwidacją, stosuje się w drodze analogii przepisy kodeksu spółek handlowych dotyczące likwidacji spółki akcyjnej w organizacji.

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 90/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie postanowieniem z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 572/13, zagadnienia prawnego:

„Czy policjantowi przywróconemu do służby przysługuje droga sądowa (art. 2 k.p.c.) w zakresie żądania odszkodowania w postaci utraconych korzyści, stanowiących różnicę pomiędzy uposażeniem, jakie przysługiwałoby jemu, gdyby pełnił służbę, a świadczeniem pieniężnym, wypłaconym za okres pozostawania poza służbą w trybie art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o policji (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277), w brzmieniu ustalonym nowelą z dnia 28 marca 2008 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 86, poz. 521), przy uwzględnieniu, że policjant nie zainicjował postępowania sądownoadministracyjnego w przedmiocie rozkazu personalnego Komendanta Wojewódzkiego Policji odmawiającego wypłaty uposażenia za ten okres?”

podjął uchwałę:

Policjantowi przywróconemu do służby przysługuje droga sądowa do dochodzenia roszczenia o utracone korzyści w postaci różnicy pomiędzy uposażeniem, które otrzymałby, gdyby pełnił służbę, a świadczeniem za okres pozostawania poza służbą, wypłaconym na podstawie art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687).

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 91/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 22 lipca 2014 r., II Ca 1242/13, zagadnienia prawnego:

„1. Czy współwłaściciel nieruchomości jest uprawniony do samodzielnego dochodzenia od gminy na podstawie art. 417 k.c. w zw. z art. 18 ust. 5 ustawy z 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.) odszkodowania za szkodę wynikłą z niedostarczenia lokalu socjalnego uprawnionemu lokatorowi w pełnej

wysokości, czy wyłącznie w zakresie odpowiadającym wielkości jego udziału we współwłasności?

2. Czy dochodzenie takiego odszkodowania jest czynnością zachowawczą?”

podjął uchwałę:

Współwłaściciel nieruchomości może dochodzić od gminy odszkodowania w pełnej wysokości za szkodę wynikłą z niedostarczenia uprawnionemu lokatorowi lokalu socjalnego (art. 209 w związku z art. 417 k.c. i art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.).

(uchwała z dnia 3 grudnia 2014 r., III CZP 92/14, A. Piotrowska, A. Górski, G. Misiurek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 12 września 2014 r., V Ca 2695/13, zagadnienia prawnego:

„Czy termin przedawnienia roszczenia o zwrot kwot refundacji leków, o którym mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027) przez przedsiębiorcę prowadzącego ogólnodostępną aptekę jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i jako takie podlega trzyletniemu okresowi przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c., czy też ze względu na publicznoprawny charakter należy je kwalifikować wyłącznie jako roszczenie związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa i w związku z tym podlega ono dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia?”

podjął uchwałę:

Roszczenie przedsiębiorcy prowadzącego aptekę o refundację ceny leku lub wyrobu medycznego (art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej

ze środków publicznych, Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 127) jest rozszczeniem związany z prowadzeniem działalności gospodarczej.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 93/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 22 stycznia 2014 r., I Cz 458/13, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 3 ust. 2 ustawy z 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. Nr 191, poz. 1365 ze zm.), stanowi podstawę do rozpoznania wniosku Skarbu Państwa o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.), w trybie postępowania nieprocesowego, a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie, czy zachowanie przez wnioskodawcę terminu określonego w art. 2 ust. 1 ustawy z 7 września 2007 r. ma znaczenie dla trybu postępowania, w którym żądanie tego rodzaju podlega rozpoznaniu?”
podjął uchwałę:

Wniosek Skarbu Państwa o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości na podstawie art. 34 ust. 1 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) podlega rozpoznaniu w trybie postępowania nieprocesowego.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 98/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 30 września 2014 r., XII Ga 25/14, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 138 § 3 Ordynacji podatkowej stanowi podstawę do ustanowienia przez sąd rejestrowy kuratora upoważnionego do reprezentowania osoby prawnej tylko w zakresie czynności wszczęcia przez organ i przeprowadzenia kontroli podatkowej i postępowania podatkowego czy też do ustanowienia kuratora materialnoprawnego w oparciu o art. 42 k.c. i upoważnienia takiego kuratora do działania za tę osobę również w innych postępowaniach (w tym podatkowych)?”

podjął uchwałę:

Artykuł 138 § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.) jest podstawą złożenia przez organ podatkowy wniosku o ustanowienie kuratora na mocy art. 42 § 1 k.c.

(uchwała z dnia 5 grudnia 2014 r., III CZP 101/14, M. Szulc, I. Koper, Z. Kwaśniewski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 18 lipca 2014 r., XXIII Gz 694/14, zagadnienia prawnego:

„Czy przysługuje skarga na orzeczenie referendarza sądowego o odmowie dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie, wydane na podstawie art. 510 § 1 k.p.c.?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalna jest skarga na orzeczenie referendarza sądowego o odmowie dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie (art. 510 § 1 i art. 398²² § 1 k.p.c.).

(uchwała z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 85/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2014 r., II Ca 909/13, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości dopuszczalna jest apelacja od postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie zawiera rozstrzygnięcia w przedmiocie części nieruchomości gruntowej, której dotyczył wniosek o stwierdzenie zasiedzenia?”

podjął uchwałę:

W sprawie o stwierdzenie zasiedzenia niedopuszczalna jest apelacja od postanowienia w zakresie niezawierającym rozstrzygnięcia co do części nieruchomości objętej żądaniem wnioskodawcy.

(uchwała z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 94/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Włocławku postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2014 r., I Ca 244/13, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o zachówek sąd ma obowiązek dopuścić z urzędu niezbędny do jej rozstrzygnięcia dowód z opinii biegłego?

a w przypadku odpowiedzi pozytywnej:

Czy obowiązek ten powstaje także wówczas, gdy strony są reprezentowane przez fachowych pełnomocników?”

przejął sprawę do rozpoznania.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 88/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Radomiu postanowieniem z dnia 27 marca 2014 r., IV Ca 821/13, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie o zapłatę czesnego przez studenta niepaństwowej szkoły wyższej powstałe w okresie obowiązywania ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96, poz. 590 ze zm.) i ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) przedawniają się w terminie dwóch

lat przewidzianym w art. 751 pkt 2 k.c. dla roszczeń z tytułu nauki czy w terminie 10 lat z art. 118 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 38/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 8 kwietnia 2014 r., III Ca 330/14, zagadnienia prawnego:

„Czy w odniesieniu do roszczeń szkoły wyższej przeciwko byłemu studentowi z tytułu niezapłaconego czesnego znajduje zastosowanie dwuletni termin przedawnienia z art. 751 pkt 2 k.c. czy też dziesięcioletni przewidziany w przepisie art. 118 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 42/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Radomiu postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r., IV Ca 822/13, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie o zapłatę czesnego przez studenta niepaństwowej szkoły wyższej powstałe na podstawie umowy zawartej w oparciu o ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572) przedawnia się w terminie 2 lat przewidzianych w art. 751 pkt 2 k.c. dla roszczeń z tytułu nauki, czy w terminie 3 lat przewidzianym w art. 118 k.c. dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 54/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r., V Ca 687/14, zagadnienia prawnego:

„1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?”

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 59/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2014 r., II Ca 1240/13, zagadnienia prawnego:

„Czy do przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia, wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której mowa w art. 160 § 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym 1 października 2009 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), ma zastosowanie art. 751 punkt 1 bądź 2 kodeksu cywilnego, czy art. 118 kodeksu cywilnego? Czy do przedawnienia roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za studia, wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której mowa w art. 160 § 3 ustawy z 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym w brzmieniu obowiązującym 1 października 2009 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz.1365 ze zm.), ma zastosowanie art. 751 punkt 1 bądź 2 kodeksu cywilnego, czy art. 118 kodeksu cywilnego?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 60/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r., V Ca 652/14, zagadnienia prawnego:

„1. Czy termin przedawnienia roszczenia o zapłatę czesnego wynikającego z umowy o warunkach odpłatności za studia, o której stanowi art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.), określa art. 118 k.c. czy art. 751 pkt 2 k.c. w zw. z art. 750 k.c.?”

2. Czy roszczenie uczelni o zapłatę czesnego jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c.?”

odmówił podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 11 grudnia 2014 r., III CZP 61/14, J. Gudowski,
D. Dończyk, H. Wrzeszcz)*

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 107/14

„Czy sąd cywilny może stwierdzić nieważność umowy sprzedaży nieruchomości (umowy ustanawiającej użytkowanie wieczyste), zawartej przed dniem 1 stycznia 1998 r., z tego tylko powodu, że narusza ona prawo poprzedniego właściciela do zwrotu nieruchomości wywłaszczonej, która stała się zbędna na cele publiczne?”

(wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 27 listopada 2014 r., IV.7003.102.2014.MC)

Rzecznik Praw Obywatelskich stwierdził, że problem prawny skupiony w przedstawionym do rozstrzygnięcia zagadnieniu prawnym sprowadza się do wykładni przepisów gwarantujących wywłaszczanym podmiotom poszanowanie ich praw oraz do roli regulacji intertemporalnej ujętej w art. 229 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm. – dalej: „u.g.n.”). Zauważył, że według pierwszego stanowiska nie ma przeszkód, aby sąd cywilny, oceniając skuteczność umów zawartych przed dniem 1 stycznia 1998 r., stwierdził ich nieważność na tej podstawie, iż naruszają nadrzędne prawo byłego właściciela do zwrotu wywłaszczonej nieruchomości, która stała się zbędna na cele publiczne (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CKN 1102/98, niepubl., z dnia 15 lutego 2002 r., III CKN 543/00, niepubl., lub z dnia 21 lipca 2008 r.,

III CSK 19/08, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 19). Zgodnie z odmiennym stanowiskiem, nie ma jakichkolwiek podstaw do uznania takiej umowy zbycia za bezwzględnie nieważną, a naruszenie zakazu przeznaczania nieruchomości wyłączonej na inne cele i naruszenie obowiązku zwrotu może być sankcjonowane najwyżej odpowiedzialnością odszkodowawczą (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1987 r., III CZP 19/87, OSNC 1988, nr 7–8, poz. 96, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2007 r., IV CSK 81/07, OSNC-ZD 2008, nr B, poz. 40, z dnia 9 grudnia 2008 r., II CSK 275/08, niepubl., lub z dnia 9 lipca 2009 r., III CSK 182/09, niepubl.).

W ocenie wnioskodawcy, rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia wymaga właściwego wyważenia potrzeby ochrony wyłączonego właściciela uprawnionego do odzyskania jego własności i prawa nabywcy do poszanowania jego własności nabytej od prawowitego właściciela (w czasie umowy – podmiotu publicznego). Istotne w tym zakresie są również uregulowania konstytucyjne. Ponadto powstaje pytanie, czy celem ustawodawcy wprowadzającego art. 229 u.g.n. była możliwość nieograniczonego w czasie podważania skuteczności umowy sprzedaży nieruchomości z tego powodu, że doszło do naruszenia zakazów wynikających z ustawy, czy dążenie do stabilizacji ukształtowanych już stosunków rzeczowych.

A.T.

*

III CZP 108/14

„Czy powództwo rolnika prowadzącego działalność wytwórczą w zakresie produkcji zwierzęcej przeciwko przedsiębiorcy o roszczenie z umowy kontraktacji jest sprawą gospodarczą powierzoną do rozpoznania sądowi gospodarczemu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 4 września 2014 r., II Cz 479/14, A. Mikołajewski, A. Ścioch-Kozak, K. Niezgoda)

Sąd Okręgowy dokonał analizy przepisów ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych w celu scha-

rakteryzowania terminu „sprawa gospodarcza” przyjętego na potrzeby tego aktu. Zwrócił także uwagę na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1991 r., III CZP 9/91 (OSNC 1991, nr 8–9, poz. 98), w której przyjęto, że sprawa z powództwa kontraktującego przeciwko producentowi – rolnikowi prowadzącemu działalność wytwórczą w zakresie produkcji zwierzęcej – o roszczenie z tytułu odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków określonych w umowie kontraktacji jest sprawą gospodarczą wyłączoną spod kompetencji sądów gospodarczych. Sąd Okręgowy wskazał jednak, że uchwała ta zapadła w czasie obowiązywania, uchylonego obecnie art. 479² § 2 k.p.c.

Następnie Sąd drugiej instancji przedstawił definicję działalności gospodarczej zamieszczoną w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej oraz wskazał na problemy interpretacyjne związane z uchyleniem art. 479² § 2 k.p.c. Podkreślił, że celem wprowadzenia takiej regulacji była likwidacja postępowania odrębnego w sprawach gospodarczych i poddanie wszystkich spraw tego typu tym samym regułom procesowym, które obowiązują w typowych sprawach cywilnych. Z drugiej strony nie wydaje się jednak, aby jednocześnie zamierzano wprowadzić zmiany w zakresie powierzenia spraw osób fizycznych prowadzących działalność wytwórczą w rolnictwie wydziałom cywilnym, choć w uzasadnieniu rządowym brak w tym zakresie jakichkolwiek wyraźnych wskazówek.

Mając na względzie uchylenie art. 479² § 2 k.p.c. oraz brak zmian w odpowiednich przepisach ustawy o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych, można przyjąć, że przekazanie spraw osób fizycznych prowadzących działalność wytwórczą w rolnictwie do rozpoznawania sądom gospodarczym było działaniem zamierzonym.

Argumentem przemawiającym za nierozpoznawaniem spraw osób fizycznych prowadzących działalność wytwórczą w rolnictwie przez sądy gospodarcze może być znacznie większy obszar ich właściwości miejscowej, a w konsekwencji statystycznie większa odległość miejsca zamieszkania strony od siedziby sądu.

A.Z.

III CZP 110/14

„Czy w sprawach o uchylenie (wygaśnięcie, ustalenie nieistnienia) obowiązku alimentacyjnego strona pozwana jest z mocy ustawy zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 21 listopada 2014 r., XI 1Cz 568/14, D. Kłosińska, J. Osuchowa, M. Krzyżanowska)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że art. 96 ust. 1 pkt 2 u.k.s.c. stanowi, iż nie ma obowiązku uiszczenia kosztów sądowych strona dochodząca roszczeń alimentacyjnych oraz strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów. Na gruncie wcześniej obowiązujących przepisów, a w szczególności art. 111 § 1 pkt 2 k.p.c., przyjmowano natomiast w orzecznictwie, że zwolnienie strony dochodzącej roszczeń alimentacyjnych dotyczyło zarówno powodów żądających zasądzenia lub podwyższenia alimentów, jak i pozwanych broniących się przed żądaniem obniżenia lub ustalenia nieistnienia (wygaśnięcia) obowiązku alimentacyjnego.

W ocenie Sądu Okręgowego, obecnie można w dalszym ciągu przyjmować, że strona pozwana w sprawie o uchylenie (wygaśnięcie, ustalenie nieistnienia) obowiązku alimentacyjnego jest zwolniona od kosztów. Można również, wobec kategorycznego brzmienia 96 ust. 1 pkt 2 u.k.s.c., przyjąć odmienne stanowisko, do którego skłania się Sąd Okręgowy, tj. że strona pozwana w sprawie o uchylenie (wygaśnięcie, ustalenie nieistnienia) obowiązku alimentacyjnego nie jest zwolniona z kosztów sądowych, zatem jeśli wnosi środki odwoławcze, powinna je opłacić.

S.J.Z.

*

III CZP 111/14

„Czy gminie przysługuje w trybie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami prawo pierwokupu przy sprzedaży niezabudowanej nieruchomości nabytej w drodze decyzji w przedmiocie przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości na

podstawie art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 19 września 2014 r., V CZ 2565/14, J. Wiśniewska-Sadowska, M. Smoderek, W. Cylc)

W ocenie Sądu Okręgowego, należy odpowiedzieć na pytanie, czy gdy prawo własności nieruchomości zostało uzyskane wskutek decyzji administracyjnej, na podstawie art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 1 ust. 4 ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, chodzi o nabycie w rozumieniu art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Powołane przepisy ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości odnoszą się do użytkowników wieczystych nieruchomości, którzy uzyskali użytkowanie wieczyste na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na terenie m.st. Warszawy i wystąpili z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, uzyskując prawo użytkowania wieczystego albo udział w tym prawie po dniu 13 października 2005 r.

Zdaniem Sądu Okręgowego, z tego względu, że art. 109 ust. 1 pkt 1 u.g.n. obejmuje swoją dyspozycją wszystkie formy nabycia niezabudowanej nieruchomości, w tym w drodze decyzji administracyjnej, gminie przysługuje prawo pierwokupu przy sprzedaży niezabudowanej nieruchomości nabytej w drodze decyzji w przedmiocie przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości na podstawie art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 1 ust. 4 ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości.

Przy odmiennym ujęciu problemu uzyskanie prawa użytkowania wieczystego na podstawie art. 7 dekretu powinno być potraktowane jako odszkodowanie lub rekompensata za utratę własności nieruchomości. W takiej sytuacji byli właściciele, którzy utracili własność, uzyskują słabsze prawo do gruntu w postaci prawa użytkowania wieczystego. Uznanie, że ustanowienie na rzecz byłych właścicieli prawa użytkowania wieczystego

gruntu stanowi odszkodowanie lub rekompensatę powoduje, iż wskutek przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności na podstawie art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 1 ust. 4 ustawy o przekształceniu wspomniany charakter odszkodowawczy pozostaje aktualny. Z tej przyczyn art. 109 ust. 3 pkt 3 u.g.n. obejmowałby swoją hipotezą również przypadki nabycia prawa użytkowania wieczystego na podstawie art. 7 ust. 2 dekretu, które to prawo zostało następnie przekształcone w prawo własności nieruchomości na mocy art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 4 ustawy o przekształceniu. W tej sytuacji sprzedaż prawa użytkowania wieczystego ustanowionego na podstawie art. 7 ust. 1 dekretu lub prawa własności powstałego wskutek przekształcenia prawa użytkowania wieczystego nie byłaby objęta prawem pierwokupu gminy.

W ocenie Sądu Okręgowego, analizowane zagadnienie, w sytuacji, w której prawo użytkowania wieczystego zostało przekształcone w prawo własności nieruchomości w drodze decyzji administracyjnej na podstawie art. 1 ust. 1a pkt 2 w związku z art. 1 ust. 4 ustawy o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości, można też ująć w ten sposób, że w takim stanie faktycznym i prawnym nie chodzi w ogóle o nabycie, o którym mowa w art. 109 ust. 1 pkt 1 u.g.n. Pogląd ten wywodzi się ze stanowiska, że art. 109 ust. 1 pkt 1 u.g.n. dotyczy niezabudowanych nieruchomości nabytych uprzednio od Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego wyłącznie w drodze czynności prawnej.

A.G.

*

III CZP 112/14

„Czy sąd może z urzędu stwierdzić nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie na rzecz osoby, która o to nie wnosiła?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2014 r., BSA I-4110-8/14)

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że sformułowane zagadnienie prawne wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego. Wątpliwości budzi zawarte w art. 610

§ 1 zdanie pierwsze k.p.c. odesłanie do odpowiedniego stosowania do postępowania w sprawie o zasiedzenie przepisów o stwierdzeniu nabycia spadku. W szczególności zastrzeżenia wywołuje odpowiednie stosowanie art. 677 § 1 k.p.c., na podstawie którego sąd stwierdza nabycie spadku przez spadkobierców, choćby byli nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił uwagę, że zgodnie z jednym poglądem, który przeważa w orzecznictwie, zwrot „odpowiednie stosowanie” oznacza stosowanie wprost przepisu art. 677 § 1 k.p.c. do uczestników postępowania w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia, zatem zgodnie z art. art. 610 § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 677 § 1 k.p.c. sąd stwierdzi nabycie rzeczy w drodze zasiedzenia przez osoby, choćby byli nimi inne niż te, które wskazali uczestnicy. Wykładnia ta zakłada, że sąd z urzędu stwierdza nabycie rzeczy w drodze zasiedzenia niezależnie od tego, czy nabywca został wskazany przez uczestników postępowania. Innymi słowy, nie jest potrzebne złożenie wniosku o nabycie rzeczy w drodze zasiedzenia przez konkretną osobę, którą z urzędu i tak musi ustalić sąd.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że za tym stanowiskiem można podać następujące argumenty. Po pierwsze, brzmienie art. 610 § 1 i art. 677 k.p.c.; w art. 610 § 1 k.p.c. ustawodawca zawarł odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o stwierdzeniu nabycia spadku, czyli do ogłoszenia i orzeczenia w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia. Orzeczenia w obu sprawach muszą wskazywać odpowiednio spadkobierców i osoby, które nabyły rzecz w drodze zasiedzenia, niezależnie od złożonego wniosku. W postanowieniu z dnia 15 września 2011 r., II CSK 657/10, Sąd Najwyższy stwierdził, że odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących orzeczenia wiąże się z oznaczeniem osoby, która nabyła własność przez zasiedzenie. Inaczej zinterpretowano pojęcie „orzeczenie” w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 279/13. Zdaniem Sądu Najwyższego, nie ma wystarczającej podstawy do przyjęcia, że pojęcie „orzeczenie” użyte w art. 610 § 1 k.p.c. obejmuje również przepisy regulujące sposób gromadzenia i ustalania faktów stanowiących podstawę orzeczenia wydanego w sprawie

o stwierdzenie nabycia spadku. Po drugie, jak podkreślił Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 marca 2010 r., V CSK 314/09, orzeczenia o zasiedzeniu korzystają z rozszerzonej prawomocności i są skuteczne *erga omnes*. Po trzecie, orzeczenie wydane w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia ma charakter deklaracyjny i stwierdza jedynie stan prawny powstały na skutek spełnienia przesłanek zasiedzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2013 r., III CSK 156/12). Po czwarte, wnioskodawca ma obowiązek wskazania we wniosku wszystkich zainteresowanych w sprawie (art. 511 § 1 k.p.c.), ale jeżeli tego nie uczyni, sąd powinien na podstawie art. 510 § 2 k.p.c. z urzędu wezwać zainteresowanego, który nie jest uczestnikiem postępowania, do udziału w sprawie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2011 r., II CSK 215/11). Po piąte, w doktrynie postępowania cywilnego pojawiła się koncepcja, że w niektórych sprawach, w tym o stwierdzenie nabycia spadku, jak i stwierdzenie zasiedzenia, wnioski pełni jedynie rolę ograniczoną do wszczęcia postępowania, które prowadzone jest dalej przez sąd z urzędu, niezależnie od granic wniosku, w tym granic podmiotowych.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił uwagę, że zgodnie z innym stanowiskiem sąd nie może stwierdzić zasiedzenia na rzecz osoby bez wniosku w znaczeniu materialnoprawnym (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1986 r., III CZP 28/86). Zdaniem Sądu Najwyższego, z art. 677 § 1 w związku z art. 610 § 1 k.p.c. nie wynika, ażeby sąd orzekał nabycie własności przez zasiedzenie na rzecz danej osoby niezależnie do zgłoszenia wniosku. Sąd Najwyższy podkreślił, że w myśl art. 609 § 1 k.p.c. legitymację procesową do zgłoszenia wniosku o stwierdzenie zasiedzenia własności ma każdy zainteresowany. Stanowisko to zostało także przyjęte w późniejszym orzecznictwie (np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., IV CSK 432/07, oraz z dnia 15 września 2011 r., II CSK 657/10). Pogląd ten zaakceptował, a przede wszystkim w sposób szczegółowy uzasadnił, Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 279/13. Zdaniem Sądu Najwyższego, sąd w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia orzeka tylko w granicach dowodów zaofiarowanych mu przez uczestników postępowania, z ewentualną możliwością zastosowania art. 232 zdanie drugie k.p.c. (w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). W granicach zatem zebranych w ten tylko sposób dowodów i dokonanych na ich podstawie ustaleń może też stwierdzić i orzec, kto nabył

własność, a więc czy jest to osoba wskazana we wniosku czy też osoba, którą wskazali uczestnicy postępowania. W takiej sytuacji odpowiednie stosowanie art. 677 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. nie może oznaczać nic więcej niż to, że wynikające z treści wniosku (art. 511 w związku z art. 187 k.p.c.) wskazanie osoby, na rzecz której ma nastąpić stwierdzenia nabycia własności, pozostaje dla sądu wiążące. Z tej samej przyczyny wiążące staje się wskazanie przez uczestników postępowania innej osoby jako nabywcy prawa w tym trybie, jako będące ich wnioskiem w sprawie. Sąd zatem rozstrzyga o tych wnioskach, na ile pozwala na to zebrany materiał dowodowy.

Przedstawiając własne stanowisko w przedmiocie obu konkurujących poglądów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego uznał drugą koncepcję za bardziej przekonującą. Przemawia za nią zasada dyspozycyjności; art. 677 § 1 k.p.c. stanowi od niej wyjątek, a zatem wymaga wykładni ścisłej. Ponadto należy zwrócić uwagę na aspekt poszanowania autonomii woli w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości, nie można bowiem wykluczyć, że samoistny posiadacz, na rzecz którego upłynął już termin nabycia prawa, może nie być zainteresowany w potwierdzeniu nabycia własności, z uwagi na obowiązki publicznoprawne wiążące się z własnością. Brak zatem orzeczenia o zasiedzeniu nieruchomości nie wpływa na bezpieczeństwo obrotu, biorąc przy tym pod uwagę powszechność ksiąg wieczystych oraz związane z wpisami w tych księgach domniemania i rękojmię wiary publicznej ksiąg wieczystych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2014 r., II CSK 279/13).

Zdaniem wnioskodawcy, należy również uwzględnić różnice pomiędzy sprawą o stwierdzenie nabycia spadku a sprawą o stwierdzenie nabycia rzeczy w drodze zasiedzenia.

S.J.Z.

*

III CZP 113/14

„Czy po stronie pozwanej istnieje współuczestnictwo konieczne wszystkich członków konsorcjum jako wykonawcy w sytuacji, gdy umowa z zamawiającym nie podlega reżimowi ustawy – Prawo za-

mówień publicznych, a konsorcjanci w umowie konsorcjum nie wskazali zasad odpowiedzialności każdego z nich wobec kontrahentów zewnętrznych?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 listopada 2014 r., I ACa 689/14, D. Jezierska, A. Sołtyka, E. Buczkowska-Żuk)

Sąd Apelacyjny przypomniał, że nie ma ustawowej definicji „konsorcjum”, a jego charakter często w praktyce utożsamiany jest z umową spółki cywilnej.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, nie można tracić z pola widzenia, że w zakresie ustalenia reguł odpowiedzialności członków konsorcjum za zaciągnięte zobowiązanie, odpowiednie stosowanie przepisów o umowie spółki nie może wyłączać zasady niedopuszczalności domniemania solidarności dłużników (art. 369 k.c.), o jej istnieniu lub braku bowiem przesądza ustawa lub wola stron wyrażona w umowie, a nie cechy zobowiązania. Postanowienie o odpowiedzialności solidarnej konsorcjantów w stosunku do zamawiającego powinno być wystawione w umowie pomiędzy członkami konsorcjum a zamawiającym.

Sąd drugiej instancji poruszył także kwestię skuteczności na zewnątrz zapisów w umowie konsorcjum niebędącej spółką cywilną o sposobie odpowiedzialności w stosunku do zamawiającego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie jest trafne posłużenie się konstrukcją reprezentacji spółki cywilnej dla następczego wywodzenia z niej norm o sposobie odpowiedzialności dłużników, gdyż kierunek takiego wniosku powinien być odwrotny, tj. w pierwszej kolejności należałoby wywieźć normę o możliwości zaciągania zobowiązań ze skutkiem dla pozostałych, w dalszej zaś kolejności o możliwości ich reprezentacji.

Sąd Apelacyjny zauważył, że możliwe jest także rozważanie poglądu przeciwnego. Zasada solidarnej odpowiedzialności współników spółki cywilnej stanowi konsekwencje wspólności celu i interesów połączonych stosunkiem prawnym spółki, a także braku podmiotowości prawnej spółki cywilnej. Związanie się przez konsorcjantów węzłem obligacyjnym dla realizacji wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w tym wspólność ich interesów, spełnia zatem ogólnie konstytutywne wymagania umowy spółki, o których mowa w art. 860 § 1 k.c.

Brak jednak możliwości jednoznacznego ustalenia odpowiedzialności solidarnej współuczestników materialnych nakazuje rozważyć ewentualne wystąpienie współuczestnictwa koniecznego członków konsorcjum. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przemawia za tym okoliczność, że wszyscy członkowie konsorcjum zobowiązali się wytworzyć, zamontować i uruchomić zestaw oraz przenieść jego prawo własności, na które składały się prawa własności przysługujące pojedynczym konsorcjum, wobec braku majątku wspólnego konsorcjum, nabycie zaś własności całego przedmiotu umowy przez powoda wymagało łącznego działania wszystkich partnerów.

M.M.

*

III CZP 114/14

„Czy szkodą w uprawie rolnej (art. 50 ust. 1b w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2013 r., poz. 1226) jest także szkoda wyrządzona przed zasiewem, w wyniku której konieczne jest ponowne wykonanie czynności agrotechnicznych przygotowujących pole do zasiewu?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., III CZP 62/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

Sąd Najwyższy wskazał, że jakkolwiek pytanie prawne Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim dotyczy rozumienia na gruncie art. 46 ust. 1 pkt 1 Pr.łow. pojęcia „szkoda w uprawie rolnej”, to nie powinno budzić wątpliwości, iż do ustalenia zakresu przedmiotowego odpowiedzialności Skarbu Państwa niezbędne jest wyjaśnienie zakresu pojęcia „uprawa”, którym ustawodawca posłużył się w tym przepisie. Przy braku definicji ustawowej danego pojęcia, najważniejszą wskazówką dla wykładni językowej jest sięgnięcie do języka potocznego. Sąd Najwyższy odwołał się do takiego rozumienia pojęcia „uprawa”, które oznacza również przygotowanie gleby pod zasiew lub sadzenie roślin. Wyniki wykładni systemowej, mimo że wiele aktów prawnych zawiera pojęcie „uprawa rolna”, nie mają istotnego znaczenia, gdyż

uregulowania ujęte w tych ustawach służą różnym celom, obejmują różne dziedziny życia społecznego i wyznaczają różne zakresy ochrony. Wykładnia funkcjonalna prowadzi natomiast do szerokiego ujmowania pojęcia „uprawa”.

Przyjęcie, że przygotowanie pola pod zasiew jest uprawą rolną oznacza, iż zniszczenie przez zwierzynę łowną takiego pola, jeżeli siew lub sadzenie wymaga powtórzenia tych czynności, a więc dokonania czynności przywracających pole do stanu pierwotnego, jest szkodą w znaczeniu prawa cywilnego. Wydatek poniesiony na przywrócenie stanu poprzedniego gruntu pozostaje w związku przyczynowym z zachowaniem zwierzęcia.

Zdaniem Sądu Najwyższego, wymaga rozważenia, czy tak rozumiana szkoda podlega naprawieniu na gruncie przepisów Prawa łowieckiego. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego zwrócił uwagę, że rozporządzenie wykonawcze (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych, Dz.U. z 2010 r. Nr 45, poz. 275) wykracza poza delegację ustawową. Sąd Najwyższy podkreślił, że zasada pełnego odszkodowania nie ma charakteru absolutnego, a art. 361 § 2 k.c. wprost nakazuje, że zasada ta stosuje się, gdy przepis ustawy nie stanowi inaczej. Takim przepisem jest niewątpliwie art. 46 ust. 1 pkt 1 Pr.łow. ograniczający zakres szkód wyrządzonych przez wymienione zwierzęta łowne, do szkód w uprawach i płodach rolnych.

Wykładając jednak pojęcie „uprawa”, którym posłużono się w Prawie łowieckim, nie można pomijać, że posiadacz takiej uprawy poza możliwością podjęcia działań prewencyjnych nie dysponuje żadnymi skutecznymi środkami ochrony przed zachowaniem zwierząt łownych. *Ratio legis* art. 46 ust. 1 pkt 1 Pr.łow. sprowadza się do rozwiązywania nieuniknionych konfliktów, jakie na tle prowadzonej gospodarki łowieckiej pojawiają się pomiędzy sferą związaną z wykonywaniem przez posiadaczy upraw rolnych ich uprawnień a sferą publicznoprawną i ma kompensacyjny charakter. Prokonstytucyjna wykładnia celowościowa tego przepisu prowadzi do wniosku, że nie ma uzasadnionych podstaw do wyłączenia z pojęcia uprawa tych prac, które miały na celu przygotowanie gleby pod zasiew. Zdaniem

Sądu Najwyższego, szkoda polegająca na wydatkach poniesionych na przywrócenie uszkodzonego pola do stanu pierwotnego podlega naprawieniu (art. 361 § 2 k.c.).

M.M.

III CZP 115/14

„Czy dopuszczalne jest zażalenie na zarządzenie przewodniczącego w sądzie pierwszej instancji, którego przedmiotem jest zwrot wniosku uczestnika o rozliczenie nakładów, złożonego w toku postępowania o dział spadku i zniesienie współwłasności?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 16 września 2014 r., II Cz 523/14, A. Mikołajewski, I. Tchórzewska, A. Brenk)

Sąd Okręgowy uznał, że w części dotyczącej roszczeń przewidzianych w art. 618 k.p.c. postępowanie o zniesienie współwłasności lub dział spadku nie różni się niczym od postępowania procesowego, dlatego roszczenia z tytułu posiadania powinny być sformułowane w miarę precyzyjnie, odpowiednio do wymagań formalnych pozwu. Konsekwencją przyjęcia tego stanowiska jest stosowanie do pism procesowych zawierających zgłoszenie roszczeń art. 130 k.p.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zwrot pisma procesowego innego, aniżeli pozew, a w przypadku postępowania nieprocesowego wniosku inicjującego postępowanie w ogólności (art. 511 § 1 k.p.c.) przez przewodniczącego, co do zasady nie stanowi rozstrzygnięcia, od którego przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c.). Sąd drugiej instancji uznał jednak, że pismo uczestnika stanowiące wniosek o rozliczenie nakładów powoduje rozpoznanie przez sąd sformułowanych w nim roszczeń, a co za tym idzie, niejako wszczyna ono postępowanie incydentalne w tym zakresie. Odpowiedź negatywna na zadane pytanie skutkowałoby, zdaniem Sądu Okręgowego, wyłączeniem spod kontroli instancyjnej rozstrzygnięcia warunkującego w świetle art. 618 § 2 i 3 w związku z art. 688 k.p.c. możliwości wyłącznego dochodzenia praw majątkowych z tytułu rozliczeń pomiędzy współspadkobiercami.

M.M.

III CZP 116/14

„Czy dopuszczalne jest wyzbycie się prawa do użytkowania wieczystego części nieruchomości w drodze jednostronnej czynności prawnej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 30 października 2014 r., II Ca 448/14, A. Lisiecki, P. Hochman, J. Gołębiowski)

Sąd Okręgowy wskazał, że przedstawione zagadnienie prawne dotyczy dwu kwestii – prawidłowości wyzbycia się prawa użytkowania wieczystego w drodze jednostronnej czynności prawnej oraz możliwości wyzbycia się tego prawa w części. Sąd drugiej instancji uznał, że z dniem utraty mocy przez art. 179 k.c., który był stosowany w drodze analogii jako podstawa prawna zrzeczenia się użytkowania wieczystego, powstała luka w prawie, a w orzecznictwie zarysował się spór, jaka podstawa prawna jest właściwa do skutecznego wyzbycia się prawa użytkowania wieczystego. Sąd Okręgowy wskazał na art. 246 k.c., gdyż użytkowanie jako prawo do rzeczy cudzej zbliżone jest do ograniczonych praw rzeczowych. Za tym rozwiązaniem opowiedział się Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 19 maja 2006 r., II CZP 26/06 (OSNC 2007, nr 3, poz. 39) i z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 60/06 (OSNC 2007, nr 6, poz. 81).

W opozycji do tego poglądu pozostaje stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 81/13 (OSNC 2014, nr 10, poz. 100), która została podjęta po nowelizacji kodeksu cywilnego. Sąd Najwyższy opowiedział się w niej za prymatem stosowania przepisów regulujących wyzbycie się prawa własności jako lepiej dostosowanych do gospodarczej funkcji użytkowania wieczystego i stosowanie w tym zakresie art. 902¹–902² k.c.

Sąd Okręgowy powołał wyrok z dnia 8 listopada 2007 r., III CSK 183/07 (PS 2008, nr 11–12, s. 194), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że dopuszczalny jest wieczystoksięgowy podział nieruchomości obciążonej prawem użytkowania wieczystego, jednakże uprawnienie do dokonania podziału przysługuje wyłącznie właścicielowi nieruchomości. Odmiennie zapatrywanie wyraził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 stycznia 2013 r., I CSK 258/12 (OSNC 2013, nr 7–8, poz. 95). Rozciągnięto w nim

uprawnienie wynikające z art. 21 u.k.w.h. również na użytkownika wieczystego, gdyż uprawnienie przewidziane w art. 626² § 5 k.p.c. do złożenia przez niego wniosku o dokonanie wpisu korespondują z wynikającymi z art. 233 k.c. przywilejami do rozporządzania swoim prawem.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Przepis art. 120 § 1 k.p. nie wyłącza stosowania art. 43 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 r. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) w stosunku do kierowców, którzy nie posiadając wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, spowodowali przy wykonywaniu obowiązków pracowniczych nieumyślnie szkodę osobie trzeciej.

(wyrok z dnia 10 września 2009 r., V CSK 85/09, I. Koper, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC-ZD 2010, nr B, poz. 63; BSN 2010, nr 1, s.13)

Glosa

Eweliny Pośtajko, Prawo Asekuracyjne 2014, nr 4, s. 88

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zaaprobowwała uznanie przez Sąd Najwyższy prewencyjno-represyjnej roli art. 43 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, dopuszczającego możliwość dochodzenia naprawienia szkody od kierowcy – sprawcy szkody wtedy, gdy nie posiadał on uprawnień do kierowania pojazdem. Zwróciła uwagę, że przyjęcie, iż w odniesieniu do takiego kierowcy obowiązuje art. 120 § 1 k.p., zwalniający z odpowiedzialności za szkodę osoby trzeciej pracownika i przenoszący tę odpowiedzialność na pracodawcę, prowadzi do wniosku, że na pod-

stawie art. 43 ustawy zakład ubezpieczeń zwracałby się z roszczeniem regresowym przeciwko pracodawcy. Zdaniem glosatorki, taka konstrukcja prowadziłaby jednak *ad absurdum*, gdyż art. 43 ustawy nie wspomina o odpowiedzialności ubezpieczonego (pracodawcy), lecz o odpowiedzialności kierującego pojazdem (pracownika), a zatem dochodzenie przez zakład ubezpieczeń naprawienia szkody od pracodawcy miałyby się z zasadą realności ochrony ubezpieczeniowej.

Glosatorka zauważyła, że odpowiedzialność pracownika, ustanowiona w formie regresu i ograniczona do wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia, w ostatnim czasie zwiększa swój restytucyjny wymiar. W jej ocenie, należy postulować, aby nie doznawała ograniczeń w przypadku wyrządzenia przez pracownika szkody czynem niedozwolonym w sytuacji, w której pracodawca pozostaje pod ochroną ubezpieczeniową.

Głosę aprobującą opracował także P. Grudziński (Lex nr 532369).

E.S.

*

Warunkiem przyjęcia konwersji jest ustalenie, że strony dokonałyby zastępczej czynności prawnej, gdyby wiedziały, iż dokonana przez nie czynność prawna jest nieważna.

(wyrok z dnia 5 lutego 2010 r., III CSK 105/09, M. Sychowicz, J. Górowski, M. Kocon, OSP 2014, nr 12, poz. 119)

Glosa

Magdaleny Bławat, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 12, poz. 119

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka sprzeciwiła się zaproponowanemu przez Sad Najwyższy eklektycznemu podejściu do zagadnienia konwersji nieważnych czynności prawnych, wyrażające się w odwoływaniu się do koncepcji pozostających ze sobą w sprzeczności. Zdaniem glosatorki, założenia panujących w doktrynie poglądów na temat charakteru prawnego konwersji wzajemnie się wykluczają. Teza, że konwersja stanowi przemianę nie-

ważnej czynności prawnej w inną, ważną zastępczą czynność prawną na podstawie tzw. hipotetycznej woli stron, uniemożliwia ujmowanie problematyki konwersji w kontekście wykładni oświadczeń woli. Z kolei koncepcja traktująca konwersję jako zabieg interpretacyjny w ramach wykładni oświadczeń woli nie pozwala na posługiwanie się pojęciami „hipotetyczna wola stron”, ponieważ wykładnia może zmierzać do ustalenia jedynie rzeczywistej woli stron, oraz „czynność prawna zastępcza”, gdyż zgodnie z tą koncepcją przedmiotem wykładni cały czas jest jedna i ta sama czynność prawna.

Głosę do omawianego wyroku opracowała także M. Sekuła-Leleno (Glosa 2011, nr 2, s. 74).

M.M.

*

1. W przypadku czynu niedozwolonego polegającego na pozabawieniu matki dziecka możliwości podjęcia ewentualnej decyzji o przerwaniu ciąży z powodu ciężkiego i nieodwracalnego uszkodzenia płodu art. 444 § 1 k.c. nie ma zastosowania. Obojgu rodzicom kalekiego dziecka przysługuje natomiast roszczenie odszkodowawcze na podstawie art. 415 k.c.

2. Prawo do planowania rodziny i wynikające z niego uprawnienie do legalnego przerwania ciąży w warunkach określonych w art. 4a ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży jest dobrem osobistym.

(wyrok z dnia 6 maja 2010 r., II CSK 580/09, M. Bączyk, S. Dąbrowski, B. Ustjanicz, OSP 2011, nr 2, poz. 13)

Glosa

Katarzyny Duszyńskiej, Zeszyty Cywilistyczne Lege Artis 2013, Tom V, s. 59

Glosa ma charakter mieszany.

Glosatorka zgodziła się z tezą Sądu Najwyższego, jednakże wskazała na problem „ulokowania powództwa” dotyczącego *wrongful birth*

w prawie polskim. Zdaniem autorki, w systemie prawa polskiego brak narzędzi, które umożliwiłyby orzekanie w tych sprawach bez konieczności modyfikowania podstawowych zasad prawa. Jej zdaniem, glosowany wyrok pozostawia pewien niedosyt, pomimo bowiem odniesienia się do konstrukcji adekwatnego związku przyczynowego oraz zakresu szkody polegającej na kompensacji, nie zawarto w uzasadnieniu rozważań *de lege lata*, które pozwoliłyby na uregulowanie przez ustawodawcę sposobu interpretowania i stosowania zasady prawa odszkodowawczego. Według autorki, to właśnie orzecznictwo Sądu Najwyższego powinno stanowić wzór interpretacji tych przepisów.

Glosatorka zakwestionowała również interpretację pojęcia przesłanek adekwatnego związku przyczynowego. Stanowisko Sądu Najwyższego, że nie zawsze szkoda wynikła z uniemożliwienia wykonania legalnego zabiegu przerwania ciąży może być uznana za normalne następstwo bezprawnego działania lekarza polegającego na błędzie w badaniu lekarskim i niedoinformowaniu ciężarnej pacjentki o wadach płodu, jest trafne. Jej zdaniem, definicja związku przyczynowego jest dość pojemna i obejmuje wiele stanów faktycznych, nawet te wynikające z spraw *wrongful birth*.

Glosy do omawianego wyroku sporządzili również: M. Nesterowicz (OSP 2011, nr 2, poz. 13; także „Prawo medyczne. Komentarze i glosy do orzeczeń sądowych”, Warszawa 2012, s. 359), T. Justyński (PiP 2012, nr 3, s. 136) oraz D. Krzyżanowska (Pal. 2012, nr 11–12, s. 145).

J.B.

*

Ujawnienie przez jednostkę samorządu terytorialnego imienia i nazwiska osoby, która zawarła z nią umowę cywilnoprawną, nie narusza prawa do prywatności tej osoby, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.).

(wyrok z dnia 8 listopada 2012 r., I CSK 190/12, B. Myszka, K. Pietrzykowski, K. Tyczka-Rote, OSNC 2013, nr 5, poz. 67; BSN 2013, nr 2, s. 14; MoP 2013, nr 15, s. 816; Rej. 2013, nr 5, s. 165)

Glosa

Jana Podkowika, Państwo i Prawo 2014, nr 12, s. 108

Glosa ma charakter krytyczny.

Sprawa dotyczyła sporu radnego rady miasta z prezydentem miasta o udostępnienie – na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 782 – dalej: „ustawa”) – informacji o umowach cywilnoprawnych zawartych przez miasto z osobami fizycznymi, a w szczególności imion i nazwisk kontrahentów miasta oraz wysokości uzyskanego przez nich wynagrodzenia z tego tytułu.

Wnoszący o udostępnienie informacji publicznej radny uzyskał informację o treści umów, w tym o wysokości wynagrodzenia i terminach ich zawarcia. Powołując się na art. 5 ust. 2 ustawy, odmówiono mu natomiast ujawnienia imion i nazwisk podmiotów prywatnych będących stronami tych umów, co argumentowano koniecznością ochrony ich prywatności. Po wyczerpaniu administracyjnego toku instancji, na podstawie nieobowiązującego już art. 22 ustawy, radny wniósł pozew o udostępnienie mu żądanej informacji.

Glosowany wyrok stanowi jeden z ciekawszych i ważkich przejawów stosowania konstytucyjnych wolności i praw przez organ sądowy. Sąd Najwyższy rozstrzygnął w nim nie tylko spór między obywatelem a organem władzy publicznej o zakres udostępnianych informacji, lecz także kolizję konstytucyjnych wolności i praw dwóch podmiotów prywatnych, tj. obywatela żądającego informacji publicznej i osoby prywatnej pozostającej w stosunku cywilnoprawnym z miastem, której dane osobowe miałyby być udostępnione.

Sąd Najwyższy zaznaczył, że w „istocie jest to spór, który dotyczy podstawowych wartości konstytucyjnych”. Z jednej strony Konstytucja deklaruje prawo obywateli do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej (art. 61 ust. 1), obejmujące m.in. dostęp do dokumentów (art. 61 ust. 2), które może być ograniczone wyłącznie m.in. ze względu na określoną w ustawach ochronę wolności i praw innych osób (art. 61 ust. 3), z drugiej zaś zapewnia ochronę prawną życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia (art. 47) oraz zakazuje ujawniania informacji dotyczących osoby inaczej niż na podstawie ustawy

(art. 51 ust. 1). Powstaje jednak wątpliwość, czy dopuszczalne jest rozstrzygnięcie takiej kolizji w sposób, w jaki uczynił to Sąd Najwyższy, przyznając pierwszeństwo realizacji prawa podmiotowego wynikającego z art. 61 ust. 1 Konstytucji kosztem autonomii informacyjnej i prawa do ochrony prywatności.

Glosy opracowali także G. Sibiga (MoP 2013, nr 8, s. 59) oraz S. Gajewski i A. Jakubowski (ST 2013, nr 9, s. 84).

M.W.

*

Ustanowienie służebności drogi koniecznej następuje na rzecz całej nieruchomości niemającej odpowiedniego dostępu do drogi publicznej.

(postanowienie z dnia 12 kwietnia 2013 r., IV CSK 527/12, K. Zawada, Z. Kwaśniewski, M. Romańska, niepubl.)

Glosa

Małgorzaty Balwickiej-Szczyrby, Przegląd Sądowy 2014, nr 11–12, s. 195

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zaaprobowała stanowisko Sądu Najwyższego, że nie istnieje możliwość ustanowienia służebności drogi koniecznej jedynie na rzecz właściciela tej z działek, która ma utrudniony dostęp do drogi publicznej, nawet jeżeli dostęp drugiej z działek do drogi jest prawidłowy. Stwierdziła, że przyjęte stanowisko ma uzasadnienie przede wszystkim w art. 145 § 1 k.c., a także w art. 285 k.c. Glosatorka wskazała na istniejące w literaturze i orzecznictwie rozbieżności w zakresie rozumienia sformułowania „prawidłowy dostęp”. Opowiedziała się za poglądem, że w razie braku prawidłowej komunikacji jedynie w zakresie części nieruchomości (działki), to – uznając tę część jako element całości – należy przyjąć, iż dana nieruchomość gruntowa nie ma zapewnionego prawidłowego dostępu. W jej ocenie, przeciwna wykładnia uniemożliwiłaby w istocie ustanowienie służebności drogi koniecznej na rzecz właściciela nieru-

chomości, która w części ma odpowiedni dostęp do drogi publicznej, a w części takiego dostępu nie ma. Takie założenie pozostawałoby w sprzeczności z *ratione legis* unormowania zawartego w art. 145 § 1 k.c., którego celem jest zapewnienie właścicielowi nieruchomości izolowanej prawidłowej komunikacji.

Komentatorka – uznając za trafną tezę głosowanego postanowienia – podniosła, że wymaga ona korekty językowej. Jej zdaniem, teza powinna brzmieć: „Ustanowienie służebności drogi koniecznej następuje na rzecz właściciela całej nieruchomości niemającej odpowiedniego dostępu do drogi publicznej”. Stwierdziła, że służebność gruntowa jest ustanawiana na rzecz właściciela określonej nieruchomości, a nie na rzecz nieruchomości jako takiej.

E.S.

*

Nagroda wypłacona sportowcowi w ramach tzw. umowy sponsorskiej za zdobycie medalu olimpijskiego stanowi jego majątek osobisty.

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 515/12, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 2, poz. 17; OSP 2014, nr 3, poz. 29; BSN 2013, nr 7, s. 16; Rej. 2013, nr 9, s. 172; Rej. 2014, nr 1, s. 174; MoP 2014, nr 14, s. 145)

Glosa

Anity Lutkiewicz-Rucińskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 12, poz. 118

Glosa ma charakter krytyczny.

Według autorki, nieprzekonujący jest argument, że nagroda uzyskana przez sportowca na podstawie umowy ze sponsorem stanowi nagrodę za jego osobiste osiągnięcie z tego powodu, iż nagrodzony wyczyn jest wyjątkowy. Przyjmując taki punkt widzenia, należałoby stwierdzić, że mniej spektakularne wyczyny sportowe nie stanowią osobistych osiągnięć małżonka związanego kontraktem sponsorskim, w związku z czym wypłacone za nie nagrody stanowią jego dochód wchodzący w skład

majątku wspólnego małżonków. Komentatorka skrytykowała przyjętą w glosowanym wyroku dwoistość kwalifikacji prawnej tych nagród, gdyż sytuacja małżonka pozostającego w ustroju wspólności ustawowej z wybitnie utalentowanym i uzyskującym wyjątkowe osiągnięcia sportowcem byłaby znacznie gorsza od sytuacji małżonka sportowca uzyskującego „tylko” osiągnięcia znaczące.

Autorka uznała, że zarówno nagrody wypłacone przez sponsora, jak i przez Polski Komitet Olimpijski powinny być kwalifikowane jednakowo. Obie kategorie nagród miały związek ze specyficzną działalnością sportową zawodową, co ma w tym przypadku decydujące znaczenie i dlatego powinny podlegać zaliczeniu w poczet składników majątku wspólnego małżonków.

Glosy aprobujące do omawianego wyroku opracowali: M. Nazar (OSP 2014, nr 3, poz. 29) i M. Zuchowicz (Pal. 2014, nr 7–8, s. 162).

M.M.

*

W umowie opcji walutowej strony w ramach zasady swobody kontraktowej mogą uzgodnić, że premia wynikająca z zawarcia umowy nie zostanie pobrana, mimo odpłatnego charakteru tej umowy.

(wyrok z dnia 27 września 2013 r., I CSK 761/12, M. Romańska, I. Gromska-Szuster, D. Zawistowski, M.Pr.Bank. 2014, nr 11, s. 27)

Glosa

Mariusza Korpalskiego, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 11, s. 40

Glosa jest krytyczna.

Według autora, wyrok nie dał odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność pomijania elementów instrumentów finansowych w złożonych konstrukcjach prawnych, takich jak opcje walutowe. Ponadto orzeczenie, zdaniem komentatora, zawiera niedopuszczalne uproszczenia, Sąd Apelacyjny bowiem uznał, że strony w ogóle nie objęły oświadczeniami woli kwestii premii, gdyż w treści rozmów telefonicznych składających się na transakcję strony nie poruszyły tego tematu, premia zaś pojawia

się w wysokości zero dopiero w potwierdzeniu transakcji. Tymczasem Sąd Najwyższy wyszedł z roli sądu prawa – jak stwierdził glosator – i zmienił ustalenia stanu faktycznego, przyjmując, że strony ustaliły wysokość premii jako zero.

Autor wysnuł stanowczą tezę, że umowa opcji ukształtowana w bankowych wzorcach umownych jako sprzedaż prawa nie mogła zostać zawarta bez elementu koniecznego, czyli premii (ceny tego prawa). Ponadto uznał, że ochrona uzasadnionych oczekiwań klienta nieprofesjonalnego nakazuje stosować powyższą tezę dotyczącą premii, która jest wskaźnikiem ryzyka wystawcy, nawet w umowie nienazwanej.

Glosowany wyrok omówił także M. Bączyk w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank. 2014, nr 10, s. 73).

M.M.

*

teza oficjalna

Wniesienie przez właściciela nieruchomości pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości bez tytułu prawnego przez Skarb Państwa lub przedsiębiorcę przesyłowego w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

teza opublikowana w „Orzecznictwie Sądów Polskich”

1. Należy wyraźnie odróżnić od siebie te dwie instytucje prawne – służebności przesyłu, uregulowanej aktualnie w art. 305¹–305⁴ k.c. oraz służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Oba prawa posiadają wprawdzie podobną treść oraz pełnią te same funkcje, nie oznacza to jednak, by można było je utożsamiać.

2. Wytoczenie przez uczestnika, po bezowocnych propozycjach z jego strony, kierowanych do przedsiębiorcy przesyłowego,

pozwu o zapłatę wynagrodzenia oraz „czynszu dzierżawnego” na przyszłość należy uznać za czynność, za pomocą której uczestnik, jeszcze przed upływem okresu zasiedzenia służebności, zmanifestował swoją wolę ukształtowania między stronami stosunku prawnego, dotyczącego zasad korzystania przez wnioskodawcę z jego gruntu. Wniesienie przez właściciela nieruchomości pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości bez tytułu prawnego przez Skarb Państwa lub przedsiębiorcę przesyłowego w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

(postanowienie z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, OSNC 2014 nr 7–8, poz. 79; OSP 2014, nr 9, poz. 88; BSN 2014, nr 1, s. 10; MoP 2014, nr 16, s. 862; MoP 2014, nr 18, s. 978; NPN 2013, nr 4, s. 102; Rej. 2014, nr 2, s. 160; Rej. 2014, nr 8, s. 163)

Glosa

Bartosza Rakoczego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 12, poz. 115

Glosa ma charakter krytyczny.

Co do zasady autor zgodził się z tezą, że służebność przesyłu stanowi odrębny od służebności gruntowej rodzaj służebności, jednak skrytykował kreowanie prawa nazywanego przez Sąd Najwyższy „służebnością gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu”. Powołał się na zasadę *numerus clausus* praw rzeczowych i potrzebę ochrony podmiotu zobowiązanego do uwzględniania praw rzeczowych.

Glosator wskazał także, że pozew o zapłatę tzw. czynszu dzierżawnego nie zmierza bezpośrednio do skutków godzących w przesłanki zasiedzenia służebności, gdyż nie wpływa ani na posiadanie służebności, ani na upływ czasu, jak również nie wpływa na trwałość i widoczność urządzenia przesyłowego.

Głosę krytyczną opracowała M. Balwicka-Szczyrba (OSP 2014, nr 9, poz. 88).

M.M.

W sprawie o zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę doznaną wskutek śmierci najbliższego członka rodziny (art. 446 § 4 k.c.) ma zastosowanie art. 445 § 3 k.c.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2013 r., III CZP 74/13, T. Bielska-Sobkowicz, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, OSNC 2014, nr 9, poz. 88; BSN 2013, nr 12, s. 14; Rej. 2014, nr 8, s. 165)

Glosa

Aleksandry Krawczyk, *Palestra* 2014, nr 11–12, s. 101

Glosa ma charakter aprobujący.

Według autorki, uchwała może być uznana za przełomową, a samo zagadnienie jest ważne, ciekawe i wielowymiarowe.

Komentatorka wskazała za Sądem Najwyższym na dwoisty charakter i ewolucję roszczenia o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, przewidzianego w art. 446 § 3 k.c., do czasu wprowadzenia obok niego również roszczenia o zadośćuczynienie przez dodanie § 4 do art. 446 k.c. Przypomniała również, że w polskim systemie prawnym istnieją roszczenia, których dziedziczność nie jest kwestionowana, mimo iż wątpliwości budzi uznanie ich za niemające osobistego charakteru w rozumieniu art. 922 § 2 k.c. i mimo iż brakuje wyraźnej regulacji ustawowej dopuszczającej takie dziedziczenie. Autorka skrytykowała stanowisko, że w tym zakresie konieczny jest przepis szczególny.

Poparła wyrażane w doktrynie wątpliwości co do tego, czy w istocie podstawą przyznania zadośćuczynienia przewidzianego w art. 446 § 4 k.c. jest naruszenie jakiegokolwiek dobra osobistego, inne bowiem są przesłanki ustalenia krzywdy wynikające z komentowanego przepisu, niż opisane w art. 24 k.c., do którego art. 448 k.c. bezpośrednio się odnosi. W ocenie autorki, za przyjęciem dziedziczności zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c. przemawiają względy natury aksjologicznej oraz założenia o racjonalności ustawodawcy.

Wskazała również na konstytucyjną zasadę równości wobec prawa, która mogłaby ulec naruszeniu w chwili porównania sytuacji poszkodowanych, którzy swoje roszczenia wyprowadzają ze zdarzeń, do których doszło przed dniem 3 sierpnia 2008 r., jak i po tym dniu. Nie poparła

również wyrażonego w literaturze prawniczej stanowiska, że roszczenie o zadośćuczynienie po śmierci osoby najbliższej wskutek deliktu ma charakter bardziej osobisty niż roszczenia związane z krzywdą bezpośrednio nim poszkodowanego. Według autorki, niewskazane jest w tym zakresie budowanie jakiegokolwiek hierarchii.

Glosy do uchwały opracowali również M. Wałachowska (Wiad. Ubezp. 2014, nr 2, s. 165) oraz A. Falkiewicz (Pal. 2014, nr 10, s. 64).

M.M.

*

Czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką pobrany po ogłoszeniu upadłości zalicza się do sumy uzyskanej z likwidacji tej nieruchomości (art. 336 ust. 1 i art. 345 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.), z której podlegają zaspokojeniu wierzytelności zabezpieczone hipoteką.

(uchwała z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 18/14, J. Gudowski, K. Strzelczyk, M. Szulc, BSN 2014, nr 5, s. 8; Rej. 2014, nr 5, s. 162; NPN 2014, nr 2, s. 86; Rej. 2014, nr 7, s. 167; M.Pr.Bank. 2014, nr 11, s. 32)

Glosa

Piotra Zimmermana, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 11, s. 46

Glosa jest krytyczna.

Zdaniem autora, gdyby ustawodawca chciał objąć prawem odrębności czynsze z tytułu najmu lub dzierżawy obciążonej nieruchomości, to w przepisach regulujących zasady zaspokajania wierzycieli korzystających z tego uprzywilejowania byłoby to wyszczególnione. Przemawiają też za tym istotne różnice między egzekucją a postępowaniem upadłościowym. Reguły wykładni językowej sprzeciwiają się zatem stosowaniu art. 88 u.k.w.h. w postępowaniu upadłościowym, a zaproponowana przez Sąd Najwyższy wykładnia ma – zdaniem glosatora – charakter interpretacji *contra legem*.

Glosator wskazał, że teza nie ma także uzasadnienia po przeanalizowaniu argumentów natury systemowej, gdyż w Prawie upadłościowym i naprawczym znajdują się normy (art. 35 i 229) odsyłające do odpowiedniego stosowania przepisów księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego. Ustawodawca określił więc precyzyjnie, jakie przepisy można stosować w toku postępowania upadłościowego; wśród nich nie ma przepisów regulujących sądowe postępowanie egzekucyjne. Zdaniem autora, Sąd Najwyższy wyszedł więc poza zakres tego odesłania. Ponadto komentator uznał, że przepisy Prawa upadłościowego i naprawczego są uregulowaniem szczególnym w stosunku do przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Według autora nie budzi też wątpliwości, że *ratio legis* art. 316 ust. 2 Pr.u.n. jest oczywista; czynsz dzierżawy ma zasilać masę upadłości, a więc ma stanowić bieżące źródło dochodów masy. Pogląd Sądu Najwyższego nie uwzględnia konieczności proporcjonalnego zaspokajania kosztów postępowania niezbędnych do poniesienia, aby przychód z czynszu lub dzierżawy był możliwy do uzyskania, co realnie grozi paraliżem postępowań upadłościowych.

Komentator potraktował tezę glosowanej uchwały jako postulat *de lege ferenda*, przy czym ewentualne próby jego realizacji byłyby, zdaniem autora, zagrożeniem dla obrotu prawnego.

M.M.

prawo cywilne procesowe

W razie przyłączenia się kolejnego wierzyciela do postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję z nieruchomości (art. 927 k.p.c.), komornik pobiera – niezależnie od liczby egzekwujących wierzycieli – jedną opłatę stosunkową określoną w art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376), obliczoną od kwoty wyegzekwowanego świadczenia, nie wyższej

niż suma świadczeń egzekwowanych na rzecz wierzycieli prowadzących egzekucję.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 27/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 12; BSN 2012, nr 7, s. 7; Pr.Spółek 2012, nr 9, s. 5; Rej. 2012, nr 11, s. 171)

Glosa

Artura Żurowicza, Przegląd Prawa Egzekucyjnego 2014, nr 9–10, s. 65

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie autora, w razie przyłączenia się kolejnego wierzyciela do postępowania egzekucyjnego obejmującego egzekucję z nieruchomości, połączenie postępowań nie jest zupełne i dotyczy ściśle określonej ich części, wynikającej ze skierowania egzekucji do nieruchomości. Z art. 927 k.p.c. wynika jedność postępowania ze względu na przedmiot (nieruchomość) i jedność czynności związanych z egzekucją z nieruchomości. Zdaniem komentatora, nie można wnioskować z tego przepisu, że zakres tego połączenia obejmuje zsumowanie (połączenie) wszystkich świadczeń egzekwowanych z wniosku różnych wierzycieli. Przepis ten nie daje podstaw do twierdzenia, że w wyniku przyłączenia się kolejnych wierzycieli powstaje jedna sprawa egzekucyjna, pojęcie „sprawa egzekucyjna” bowiem nie jest tożsame z pojęciem „postępowanie egzekucyjne”, a zakres przyłączania kolejnych wierzycieli do egzekucji z nieruchomości (art. 927 k.p.c.) nie obejmuje połączenia ich świadczenia z pozostałymi świadczeniami egzekwowanymi na rzecz innych wierzycieli.

W konkluzji autor uznał, że art. 927 k.p.c. nie daje podstaw do stwierdzenia, że komornik pobiera – niezależnie od liczby egzekwujących wierzycieli – jedną opłatę stosunkową określoną w art. 49 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Zdaniem komentatora, komornik ustala i pobiera opłaty stosunkowe stosownie do wartości świadczeń wyegzekwowanych na rzecz każdego wierzyciela.

Na marginesie autor wskazał także, że jego zdaniem nietarfnie jest założenie, iż opłata powinna być ściśle powiązana z nakładem pracy

komornika, ponieważ jej celem jest pokrycie działalności komornika zarówno w sprawach skutecznych, jak i bezskutecznych.

Głosę do omawianej uchwały opracował także A. Marciniak (PS 2013, nr 3, s. 110).

A.G.

*

Od wniosku o wpis w księdze wieczystej prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności posadowionych na nim budynków pobiera się opłatę stałą określoną w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) od wniosku o wpis każdego z tych praw.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZP 81/12, K. Tyczka-Rote, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC 2013, nr 6, poz. 74; BSN 2012, nr 12, s. 8; MoP 2013, nr 1, s. 2; Rej. 2013, nr 3, s. 186; Prok. i Pr. 2014, nr 9, wkładka, poz. 43)

Głosa

Emila Kowalika, Monitor Prawniczy 2014, nr 22, s. 1200

Głosa ma charakter krytyczny.

W ocenie autora, pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu analizowanej uchwały, że od wniosku o wpis w księdze wieczystej prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności posadowionych na nim budynków pobiera się opłatę stałą określoną w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025), tj. od wniosku o wpis każdego z tych praw, należy uznać za nietrafny i wprowadzający niepotrzebne komplikacje w praktyce sądowej i notarialnej. Sąd Najwyższy pominął szczególną relację łączącą wskazane prawa. Zdaniem glosatora fakt, że prawo własności budynku nie może być przedmiotem odrębnego obrotu

i dzieli los użytkowania wieczystego, zgodnie z art. 235 § 2 k.c., uzasadnia konieczność uwzględnienia tej specyfiki na gruncie przepisów ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Wykładnia gramatyczna art. 45 ust. 2 tej ustawy prowadzi do wniosku, że skoro wpisowi podlegają dwa prawa – prawo wieczystego użytkowania gruntu i prawo własności budynków – to należy uiścić dwie opłaty stałe w wysokości określonej przez art. 42 ust. 1.

Według glosatora nie ma podstaw, aby omawiane prawa rzeczowe traktowane były w odmienny sposób w zależności od tego, czy są interpretowane na gruncie przepisów prawa materialnego, czy prawa procesowego (przepisów o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Za jednakowym traktowaniem prawa użytkowania wieczystego oraz własności budynków przemawia również wykładnia funkcjonalna odwołująca się do funkcji, roli i celu, jaki ma spełnić akt normatywny. Podstawową rolą postępowania wieczystoksięgowego jest zapewnienie bezpieczeństwa obrotu nieruchomościami.

Wynikający z poglądów Sądu Najwyższego swoisty dualizm w postrzeganiu roli wymienionych praw ma negatywny wpływ na całą instytucję ksiąg wieczystych, gdyż bezpośrednio wpływa na sprawność postępowania oraz prawa majątkowe jego uczestników. Odmienne traktowanie prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynków na nim posadowionych przez przepisy prawa procesowego kosztem regulacji materialnoprawnych, prowadzi do odwrócenia ról systemowych poszczególnych przepisów prawa.

Glosator zwrócił także uwagę, że obniżenie wysokości kosztów ponoszonych przez strony w związku z prowadzeniem postępowania cywilnego było jedną z głównych przyczyn uchwalenia ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Ustawodawca w uzasadnieniu projektu ustawy stwierdził, że nadmierny fiskalizm nie sprzyja sprawności wymiaru sprawiedliwości, a wysokie koszty stanowią istotną barierę dostępu do sądu. Pobieranie podwójnej opłaty nie realizuje celów, jakie stawiał przed ustawą ustawodawca. Nadmierny fiskalizm został wymieniony na pierwszym miejscu jako zagrożenie dla sprawności funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Cel, jaki miał zostać zrealizowany przez wprowadzenie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w żadnej mierze nie zo-

stał spełniony, a pobieranie podwójnej opłaty jest wręcz jego zaprzeczeniem.

Głosę krytyczną do powyższej uchwały opublikował również R. Se-weryn (Rej. 2014, nr 4, s. 108).

R.N.

*

teza oficjalna

Jeżeli w postępowaniu karnym sąd pozostawił powództwo cywilne bez rozpoznania na skutek umorzenia postępowania karnego z powodu śmierci oskarżonego (art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k.), pozew przekazany sądowi właściwemu na wniosek powoda (art. 67 § 2 k.p.k.) nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.

teza opublikowana w „Orzecznictwie Sądów Polskich”

Nie ma podstaw do odrzucenia pozwu (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.), jeżeli w postępowaniu karnym sąd pozostawił powództwo cywilne bez rozpoznania wobec śmierci oskarżonego, a powód w terminie określonym w art. 67 § 2 k.p.k. wniósł o przekazanie pozwu sądowi właściwemu do rozpoznania przez spraw cywilnych.

(postanowienie z dnia 30 października 2013 r., V CSK 582/12, T. Biel-ska-Sobkowicz, B. Myszka, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 9, poz. 89; OSP 2014, nr 12, poz. 116; BSN 2014, nr 1, s. 10; Rej. 2014, nr 2, s. 161; Rej. 2014, nr 8, s. 167)

Glosa

Feliksa Zedlera, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 12, poz. 116

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor przypomniał, że umorzenie postępowania karnego w stosunku do wniesionego w sprawie karnej procesu adhezyjnego powoduje jedynie ten skutek, że powództwo adhezyjne nie podlega rozpoznaniu w procesie karnym. Nie oznacza to jednak, by w ogóle nie podlegało

rozpoznaniu lub by wniesiona sprawa cywilna została automatycznie zakończona oddaleniem powództwa albo umorzeniem postępowania. Wskazał ponadto, że z art. 67 § 2 k.p.k. wynika, iż przekazania do rozpoznania sądowi cywilnemu sprawy z powództwa adhezyjnego rozpoznawanej wcześniej w procesie karnym w żadnym wypadku nie oznacza wszczęcia sprawy cywilnej. Następuje wtedy, zdaniem autora, jedynie zmiana sądu orzekającego w sprawie wszczętej wcześniej w procesie karnym z sądu karnego na sąd cywilny i – co jest z tym związane – zmiana postępowania z procesu karnego na proces cywilny, jest to jednak ciągle ta sama sprawa cywilna.

Śmierć oskarżonego w takim przypadku nie może więc być uważana za brak zdolności sądowej strony pozwanej lub brak strony pozwanej w ogóle, lecz musi być traktowana jak śmierć pozwanego w już prowadzonej sprawie cywilnej. Z tego względu glosator w pełni podzielił trafność tezy wyrażonej w omawianym orzeczeniu.

M.M.

*

Umorzenie postępowania na podstawie art. 182 § 1 k.p.c. jest dopuszczalne, jeżeli w sprawie zachodzą rzeczywiście wskazane w nim przyczyny umorzenia, a nie kiedy zostały one błędnie zakwalifikowane w postanowieniu o zawieszeniu postępowania.

(postanowienie z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 561/13, A. Górski, A. Piotrowska, M. Szulc, OSP 2014, nr 12, poz. 117)

Glosa

Agnieszki Gołąb, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 12, poz. 117

Glosa ma charakter krytyczny.

Zdaniem autorki, mając na względzie obecne założenia prawa procesowego cywilnego, można rozważyć, czy dominujące w orzecznictwie i doktrynie stanowisko, że umarządzając postępowanie na podstawie art. 182 § 1 k.p.c. sąd bada rzeczywiste przyczyny zawieszenia, jest aktualne w świetle obecnie obowiązującego poglądu na istotę związania sądu wydanym przez siebie orzeczeniem.

Komentatorka uznała, że wykładnia przepisów normujących konkretne instytucje prawa procesowego nie może odbywać się bez uwzględnienia wzorca dogmatycznego zastosowanego przez ustawodawcę. Jeżeli sąd nie ogranicza się do stwierdzenia, że „zawiesza postępowanie”, ale umieszcza w sentencji postanowienia także podstawę prawną rozstrzygnięcia lub opisowo wskazuje w niej przyczynę zawieszenia, to przy niezmienionych okolicznościach sprawy nie może następczo badać prawidłowości tego orzeczenia. Odmienny pogląd, zdaniem autorki, nie ma uzasadnienia w obowiązującym stanie prawnym.

M.M.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2015, NR 2

Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca wysokość należności z tytułu składek może być podstawą wpisu hipoteki przymusowej na nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego dłużnika i jego małżonka tylko wtedy, gdy została doręczona obojgu małżonkom.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 10 października 2014 r., III CZP 28/14, T. Ereciński, J. Gudowski, J. Górowski, M. Kocon, M. Romańska, T. Wiśniewski, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 2, poz. 14)

*

Możliwość wytoczenia powództwa o stwierdzenie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym (art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) w zakresie dotyczącym pierwszeństwa hipotek nie wyłącza interesu prawnego wierzyciela, któremu przysługuje hipoteka wpisana na niższym miejscu, w dochodzeniu ustalenia nieważności czynności prawnej ustanowienia hipoteki wpisanej z wyższym pierwszeństwem na rzecz osoby trzeciej (art. 189 k.p.c.). Orzeczenia sądu, wydane w takich postępowaniach, mogą stanowić podstawę dokonania wpisu wykreślenia hipoteki.

(uchwała z dnia 14 marca 2014 r., III CZP 121/13, A. Owczarek, J. Frąckowiak, A. Piotrowska, OSNC 2015, nr 2, poz. 15)

Przepisy o jurysdykcji krajowej mają zastosowanie w postępowaniu o zawezwanie do próby ugodowej.

(uchwała z dnia 28 marca 2014 r., III CZP 3/14, M. Romańska, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2015, nr 2, poz. 16)

*

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, uprawniony według umowy spółki do jej reprezentowania łącznie z drugim członkiem zarządu, może być ustanowiony pełnomocnikiem do czynności określonego rodzaju.

(uchwała z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CZP 17/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, K. Polańska-Farion, OSNC 2015, nr 2, poz. 17)

*

Czynsz najmu i dzierżawy nieruchomości obciążonej hipoteką pobrany po ogłoszeniu upadłości zalicza się do sumy uzyskanej z likwidacji tej nieruchomości (art. 336 ust. 1 i art. 345 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1112 ze zm.), z której podlegają zaspokojeniu wierzytelności zabezpieczone hipoteką.

(uchwała z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 18/14, J. Gudowski, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC 2015, nr 2, poz. 18)

*

Opłata roczna z tytułu użytkowania wieczystego związanego z prawem własności wyodrębnionego lokalu mieszkalnego powinna być wypowiedziana w całości wszystkim współwłaścicielom tego lokalu (art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(uchwała z dnia 14 maja 2014 r., III CZP 19/14, J. Gudowski, K. Strzelczyk, M. Szulc, OSNC 2015, nr 2, poz. 19)

W postępowaniu wszczętym po dniu wejścia w życie art. 139 § 1¹ k.p.c. pismo sądowe może zostać odebrane przez osobę upoważnioną na podstawie pełnomocnictwa pocztowego udzielonego przed dniem 3 maja 2012 r.

(uchwała z dnia 30 maja 2014 r., III CZP 20/14, J. Frąckowiak, A. Koźłowska, K. Polańska-Farion, OSNC 2015, nr 2, poz. 20)

*

Osoba, która na podstawie umowy najmu korzysta – obok właściciela nieruchomości gruntowej – z niektórych pomieszczeń w budynku, stanowiącym część składową tej nieruchomości, nie może być uznana za jej współposiadacza.

(wyrok z dnia 20 lutego 2014 r., I CSK 230/13, B. Myszka, K. Tyczka-Rote, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 2, poz. 21)

*

Przepis art. 369 § 3 k.p.c. nie ma zastosowania do skargi kasacyjnej.

(postanowienie z dnia 20 lutego 2014 r., I CZ 6/14, B. Myszka, K. Tyczka-Rote, H. Wrzeszcz, OSNC 2015, nr 2, poz. 22)

*

Zasada odpowiedzialności pozwanego, przesądzona w prawomocnym wyroku uwzględniającym część roszczenia, jest wiążąca w sprawie o zasądzenie pozostałej części.

(wyrok z dnia 6 marca 2014 r., V CSK 203/13, I. Gromska-Szuster, M. Bączyk, D. Dończyk, OSNC 2015, nr 2, poz. 23)

*

Stwierdzenie na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Pań-

stwa Polskiego (Dz.U. Nr 34, poz. 149 ze zm.) nieważności wyroku skazującego, w którym orzeczono przepadek mienia, powoduje przywrócenie skazanemu tego mienia z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia stwierdzającego nieważność.

(postanowienie z dnia 7 marca 2014 r., IV CSK 437/13, H. Wrzeszcz, Z. Kwaśniewski, M. Romańska, OSNC 2015, nr 2, poz. 24)

*

Zmiana przez państwo obce charakteru posiadania nieruchomości oddanej mu na cele dyplomatyczne – z zależnego na samostne – może nastąpić tylko za zgodą właściwego organu Rzeczypospolitej Polskiej albo w wyniku uzyskania przez państwo obce innego tytułu prawnego do władania nieruchomością, uzasadniającego taką zmianę.

(postanowienie z dnia 13 marca 2014 r., I CSK 47/13, J. Górski, A. Górski, K. Zawada, OSNC 2015, nr 2, poz. 25)

*

Dowód doręczenia decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o określeniu wysokości należności z tytułu składek, o odpowiedzialności osoby trzeciej lub o odpowiedzialności następcy prawnego (art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) może być podstawą ustanowienia i wpisu hipoteki przymusowej tylko wtedy, gdy w sposób niewątpliwy wskazuje, że doręczenie zostało dokonane prawidłowo.

Jeżeli dokonano doręczenia zastępczego, kognicja sądu wieczystoksięgowego nie obejmuje badania, czy adresat o nadejściu przesyłki wiedział i czy mógł ją odebrać.

(postanowienie z dnia 13 marca 2014 r., I CSK 289/13, J. Górski, A. Górski, K. Zawada, OSNC 2015, nr 2, poz. 26)

INFORMACJE

Z dniem 4 grudnia Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej – na wniosek Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego – powołał w skład Państwowej Komisji Wyborczej sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej Krzysztofa Strzelczyka. Serdecznie gratulujemy.

Członkostwa w Państwowej Komisji Wyborczej zrzekła się Maria Grzelka, sędzia Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej, w stanie spoczynku.

*

Dnia 5 grudnia w Sądzie Najwyższym gościł Klaas de Vries, sprawozdawca Komisji Zagadnień Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, autor raportu na temat implementacji orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W spotkaniu Gościa z Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego Małgorzatą Gersdorf uczestniczyła – reprezentująca Izbę Cywilną – sędzia Sądu Najwyższego Teresa Bielska-Sobkowicz, przewodnicząca Wydziału V.

Podczas rozmowy poruszono m.in. problem przewlekłości postępowań sądowych i skuteczności skargi na przewlekłość postępowania sądowego, zagadnienia związane ze stosowaniem przez sądy tymczasowych aresztowań oraz kwestie stosowania przez polskie sądy standardów Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących wolności słowa (art. 10 Konwencji) w sprawach dotyczących zniesławienia.

W dniu 10 grudnia w Belwederze odbyło się wręczenie nominacji sędziowskich. Nominację odebrał m.in. nowo powołany sędzia Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej Karol Weitz.

Karol Weitz (ur. 1974 r.) ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim. Po ukończeniu studiów odbył aplikację radcowską w Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Olsztynie, zakończoną egzaminem radcowskim w 2002 r. W latach 1998–2001 odbył studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, po których uzyskał stopień doktora nauk prawnych i został zatrudniony w 2001 r. jako adiunkt. W 2006 r. uzyskał stopień doktora habilitowanego, a w 2012 r. – tytuł profesora nauk prawnych. W latach 2008–2013 był zatrudniony jako profesor nadzwyczajny, a od 2013 r. pracuje jako profesor zwyczajny. Od 2011 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego działającej przy Ministrze Sprawiedliwości, a w latach 2010–2014 – Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. W okresie 2001–2014 był asystentem sędziego Sądu Najwyższego, a następnie członkiem Biura Studiów i Analiz.

Jest autorem książek, komentarzy, artykułów i glos z zakresu postępowania cywilnego, w tym w szczególności międzynarodowego i europejskiego prawa procesowego cywilnego oraz sądownictwa polubownego.

*

W dniu 19 grudnia odbyło się świąteczne spotkanie sędziów Izby Cywilnej, sędziów delegowanych do Izby, członków Biura Studiów i Analiz, asystentów, pracowników sekretariatów oraz pracowników obsługi. W spotkaniu uczestniczyła Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego Małgorzata Gersdorf, która życzyła wszystkim rodzinnym i ciepłych świąt Bożego Narodzenia.

Gospodarzem spotkania był Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Erciński, który w uroczystym wystąpieniu podziękował wszystkim za ciężką pracę w mijającym roku oraz złożył najlepsze życzenia spokojnych Świąt Bożego Narodzenia, a także szczęśliwego Nowego Roku. Potem zgromadzeni podzielili się opłatkiem i złożyli sobie serdeczne życzenia świąteczne i noworoczne.

SKŁAD OSOBOWY IZBY CYWILNEJ W 2014 ROKU

Sędziowie Sądu Najwyższego

Tadeusz Ereciński (Prezes Sądu Najwyższego), Mirosław Bączyk, Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodnicząca Wydziału V), Dariusz Dończyk, Józef Frąckowiak, Jan Górowski, Antoni Górski, Irena Gromska-Szuster, Jacek Gudowski (przewodniczący Wydziału III), Wojciech Katner, Marian Kocon, Iwona Koper, Anna Kozłowska, Zbigniew Kwaśniewski, Grzegorz Misiurek, Barbara Myszk, Anna Owczarek, Henryk Pietrzkowski (przewodniczący Wydziału II), Krzysztof Pietrzykowski, Agnieszka Piotrowska, Marta Romańska, Krzysztof Strzelczyk, Maria Szulc, Katarzyna Tyczka-Rote, Bogumiła Ustjanicz, Karol Weitz (od dnia 10 grudnia 2014 r.), Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący Wydziału I), Hubert Wrzeszcz, Mirosława Wysocka (przewodnicząca Wydziału IV), Kazimierz Zawada, Dariusz Zawistowski

Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej

Tadeusz Ereciński

Kierownik Sekretariatu Izby

Joanna Krajewska

sekretarz Prezesa

Katarzyna Piskorz

Wydział I

Tadeusz Wiśniewski – Przewodniczący Wydziału

Anna Leszczyńska – kierownik sekretariatu Wydziału

Beata Rogalska – starszy inspektor sądowy

Ewa Krentzel – starszy inspektor sądowy

Justyna Kosińska – starszy sekretarz sądowy

Wydział II

Henryk Pietrkowski – Przewodniczący Wydziału

Grażyna Banaszewska – kierownik sekretariatu Wydziału (do dnia 28 lipca 2014 r.)

Anna Wasiak – kierownik sekretariatu Wydziału (od dnia 1 sierpnia 2014 r.)

Maryla Czajkowska – starszy inspektor sądowy

Anna Banasiuk – starszy inspektor sądowy

Agnieszka Łuniewska – starszy inspektor sądowy

Wydział III Problemowy

Jacek Gudowski – Przewodniczący Wydziału

Bożena Nowicka – kierownik sekretariatu Wydziału

Iwona Budzik – starszy inspektor sądowy

Katarzyna Bartczak – starszy inspektor sądowy

Bożena Kowalska – starszy inspektor sądowy

Wydział IV

Mirosława Wysocka – Przewodnicząca Wydziału

Anna Grabowska – kierownik sekretariatu Wydziału

Izabela Czapowska – starszy inspektor sądowy

Bogumiła Gruszka – starszy inspektor sądowy

Katarzyna Jóskowiak – starszy inspektor sądowy

Hanna Kamińska – starszy inspektor sądowy

Wydział V

Teresa Bielska-Sobkowicz – Przewodnicząca Wydziału

Jadwiga Sawczenko – kierownik sekretariatu Wydziału

Ewa Zawisza – starszy inspektor sądowy

Izabella Janke – starszy inspektor sądowy

Piotr Malczewski – starszy inspektor sądowy

asystenci, specjaliści ds. orzecznictwa

członkowie Biura Studiów i Analiz skierowani do wykonywania zadań w Izbie Cywilnej

Paweł Grzegorzczyk

Grzegorz Jędrejek

Bernard Łukańko

Konrad Osajda

Piotr Ryłski

Roman Trzaskowski

Karol Weitz (do dnia 9 grudnia 2014 r.)

Tadeusz Zembrzuski

starszy specjalista

Paweł Suski

asystent specjalista ds. orzecznictwa

Elżbieta Stan-Stanik (do dnia 12 lutego 2014 r.)

asystenci

Robert Belczącki (do dnia 26 czerwca 2014 r.)

Joanna Buchalska

Eryk Chowaniec-Sieniawski

Anna Dorabialska

Agnieszka Gołąb (od dnia 1 marca 2014 r.)

Mateusz Grochowski

Przemysław Gumiński
Magdalena Lenik
Maciej Machowski
Radosław Nowaczewski
Olga Piaskowska
Paweł Popardowski
Katarzyna Purzyńska (od dnia 1 września 2014 r.)
Małgorzata Sekuła-Leleno
Joanna Studzińska
Elżbieta Szczepanowska
Arkadiusz Turczyn
Michał Warciński
Łukasz Węgrzynowski
Magdalena Wróbel
Stanisław J. Zabłocki
Andrzej Zielony

sędziowie sądów powszechnych delegowani do orzekania
w Sądzie Najwyższym w Izbie Cywilnej

Katarzyna Polańska-Farion (od dnia 1 kwietnia do dnia 30 czerwca
2014 r.)

sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie

Elżbieta Fijałkowska (od dnia 1 września do dnia 30 listopada 2014 r.)
sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

Barbara Trębska (od dnia 1 września do dnia 30 listopada 2014 r.)
sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie

sędziowie sądów powszechnych delegowani do pełnienia funkcji
asystenta sędziego Sądu Najwyższego

Aleksandra Rutkowska
sędzia Sądu Rejonowego Wrocław – Śródmieście we Wrocławiu

Marcin Walasik
sędzia Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

maszynistki

Danuta Błasiak – inspektor
Elżbieta Strawińska – inspektor
Justyna Wdowiak – inspektor

pracownicy obsługi

Halina Krysiak
Barbara Kryszkiewicz
Maria Kryszkiewicz (do dnia 30 czerwca 2014 r.)
Leonarda Kurowska
Maria Regulska
Gabriela Zubka

Dane statystyczne – grudzień 2014 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2125	246	239	-	9	-	21	-	171	38	2132
3.	CZP w tym:	25	10	16	8	-	-	-	-	-	8	19
	art. 390 k.p.c.	21	7	16	8	-	-	-	-	-	8	12
	skład 7-miu	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	107	42	15	-	6	-	1	-	-	8	134
5.	CO w tym:	7	45	45	-	1	-	-	-	-	44	7
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	7	45	45	-	1	-	-	-	-	44	7
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	125	19	25	-	-	-	-	1	15	9	119
8.	CA	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2389	363	341	8	16	-	23	1	186	107	2411

Dane statystyczne – rok 2014 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1846	4008	3722	-	299	31	384	-	2363	645	2132
3.	CZP w tym:	51	116	148	74	-	-	-	-	-	74	19
	art. 390 k.p.c.	48	104	140	67	-	-	-	-	-	73	12
	skład 7-miu	3	12	8	7	-	-	-	-	-	1	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	102	536	504	-	272	18	97	-	-	117	134
5.	CO w tym:	15	597	605	-	33	-	-	-	-	572	7
	art. 401 k.p.c.	-	2	2	-	1	-	-	-	-	1	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	15	595	603	-	32	-	-	-	-	571	7
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	107	297	285	-	9	-	-	5	90	181	119
8.	CA	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	2121	5555	5265	74	613	49	482	5	2453	1589	2411

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	12
Glosy	27
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2015, nr 2	46
Informacje	50
Skład osobowy Izby Cywilnej	52
Dane statystyczne	57